

بسمه تعالی

بررسی و تجزیه و تحلیل جریان نقدینگی کشور در سال ۱۳۹۷

شرکت کارگزاری آریانوین

www.Arianovinbroker.com

دی ماه ۱۳۹۷

فهرست مطالب

۳	مقدمه
۴	وضعیت نقدینگی کشور
۴	ترکیب نقدینگی فعلی در ایران
۵	علت ایجاد نقدینگی
۶	تورم، مهمترین پیامد افزایش نقدینگی
۷	راه‌های مناسب برای مقابله با نقدینگی، رکود و تورم
۸	سکه و سود هم به داد نقدینگی نرسید
۱۰	نتیجه گیری
۱۱	منابع

مقدمه :

موضوع نقدینگی و پول و اعتبار برخلاف ظاهر ساده‌اش یکی از پیچیده‌ترین مباحث اقتصاد است. پول نقد پولی است که در حال حاضر برای مبادله در دسترس بوده و می‌توان برای خرید کالا و خدمات از آن استفاده کرد، اما نقدینگی مفهومی عام‌تر نسبت به این واژه دارد. نقدینگی به مجموع اسکناس و مسکوک در دست مردم، سپرده‌های جاری و سپرده‌های پس‌انداز بخش خصوصی نزد بانک‌ها گفته می‌شود. به عبارت دیگر نقدینگی در اقتصاد شامل پول و شبه پول است.

پول بالاترین درجه نقدشوندگی را دارد و سرعت معاملات را بالا می‌برد. شما با پول به سرعت می‌توانید هر آنچه را که آماده فروش است تهیه کنید. پول به اسکناس و سکه‌های (مسکوکات) در دست مردم، همچنین هر گونه حساب بانکی که در هر زمان امکان برداشت تا ریال آخر از آن وجود داشته باشد اطلاق می‌شود. به این ترتیب این گونه حساب‌ها مثل پول نقد عمل کرده و سرعت انجام معامله با آنها مثل پول نقد است.

شبه پول گونه‌ای از دارایی‌های پولی شماس است که قدرت نقدشوندگی آنها به اندازه پول نیست. به بیان ساده هرگونه پولی که شما در بانک سپرده کرده‌اید، اما امکان برداشت از آن به زمان خاصی محدود شده شبه پول است.

هر چه پول در دست مردم بیشتر باشد سرعت انجام مبادلات تجاری افزایش می‌یابد. از طرفی همواره در جامعه مقدار مشخصی کالا و خدمات وجود دارد که مقدار پول در دست مردم باید با آن متناسب باشد. اگر مقدار پول بیشتر از کالا و خدمات موجود باشد، مردم همان میزان محصول را باید با پول بیشتری خریداری کرده و قیمت‌ها در جامعه بالا می‌رود و برعکس.

از طرفی پول زیاد تقاضای مردم برای خرید کالاها و خدمات مختلف را افزایش می‌دهد و اگر محصولات تولیدکنندگان داخلی به اندازه کافی نباشد راه برای ورود کالاهای خارجی ارزان قیمت باز شده و رفته رفته مردم کالاهای خارجی را جایگزین کالای داخلی می‌کنند که پیامد آن کاهش تولید داخلی و افزایش بیکاری است؛ بنابراین حجم نقدینگی در جامعه باید کنترل شود. تنها پول نقد نیست که می‌تواند تورم‌زا باشد، پول‌هایی که به صورت شبه پول در حساب‌های بانکی ذخیره می‌شود نیز می‌تواند سریعاً به پول نقد تبدیل شود. بانک‌ها منابع مالی جمع شده را می‌توانند به مردم وام دهند. به این ترتیب حجم پول بیشتر از مقدار اولیه شروع به افزایش می‌کند.

به همین خاطر نقدینگی در اقتصاد از اهمیت بالایی برخوردار است که خود تعیین کننده سیاست های پولی بانک مرکزی و دولت در هر کشوری می باشد. در این گزارش به بررسی وضعیت نقدینگی کشور و راه‌حل‌های کنترل آن می‌پردازیم.

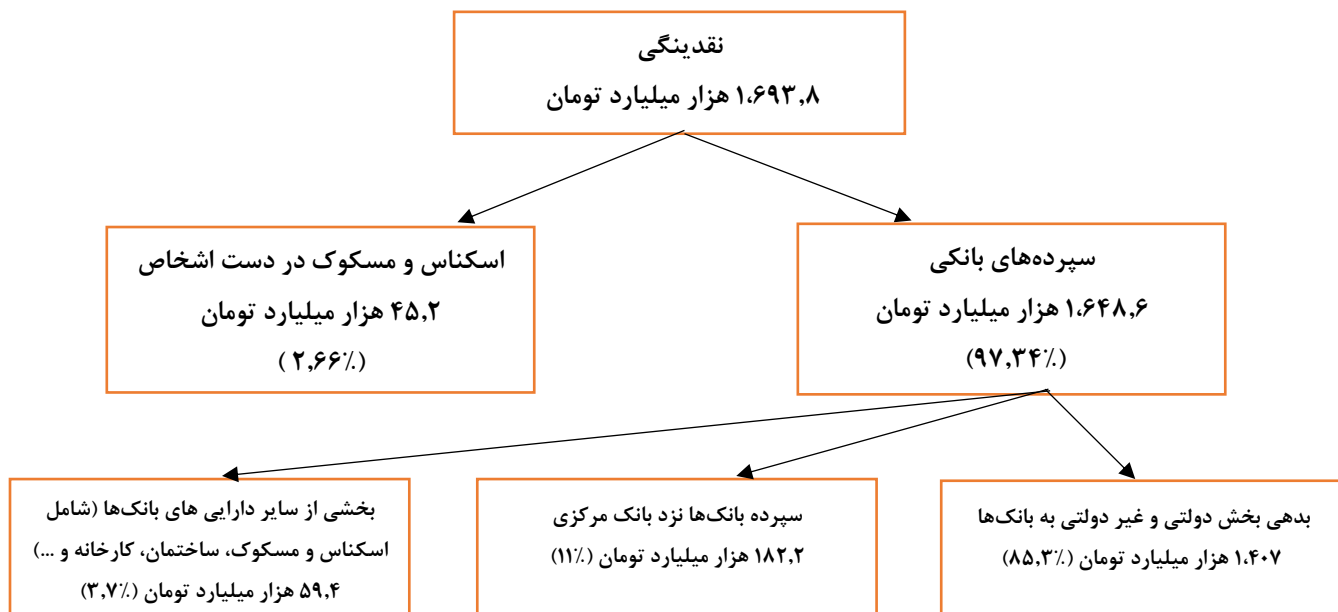
وضعیت نقدینگی کشور :

رشد نقدینگی در تمام دوران‌ها وجود داشته و تقریباً نسبت آن بالا بوده است اما با وجود اینکه رشد متغیر نقدینگی در سال‌های ۹۰ تا ۹۶ کمتر از دو دهه قبل بوده است اما عوامل و سیاست‌هایی باعث شد نقدینگی فعلی به یکی از چالش‌های اقتصاد ایران تبدیل شود. رشد منفی اقتصادی در سال‌های ۹۱، ۹۲ و ۹۴ و در مجموع کاهش متوسط رشد اقتصادی در سال‌های ۹۰ تا ۹۶ و از طرف دیگر حبس بخش عمده نقدینگی ایجاد شده در شبکه بانکی با ابزار نرخ سود در سال‌های ۹۲ تا ۹۶ و تخلیه نشدن اثرات تورمی نقدینگی خلق شده، موجب شد نسبت نقدینگی به تولید ناخالص داخلی تغییر کرده و این نسبت از ۶۸ درصد در سال ۹۱ به ۱۰۳ درصد در سال ۹۶ برسد. به عبارت دیگر حجم نقدینگی از حجم تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری ۳ درصد بیشتر شده است.

ارقام رشد نقدینگی از سال ۵۷ تاکنون نشان می‌دهد که نسبت رشد نقدینگی در سال‌های ۹۰ تا ۹۶ به طور متوسط ۲۳,۶ درصد بوده و این نسبت، در مقایسه با دهه ۸۰ و ۷۰ که به ترتیب ۲۸,۱ درصد و ۲۷,۱ درصد بوده، رشد کمتری داشته است.

ترکیب نقدینگی فعلی در ایران :

بر طبق آخرین گزارشات بانک مرکزی از وضعیت نقدینگی کشور، ترکیب نقدینگی به صورت شکل زیر است. بخش عمده نقدینگی را سپرده‌های بانکی تشکیل می‌دهد.

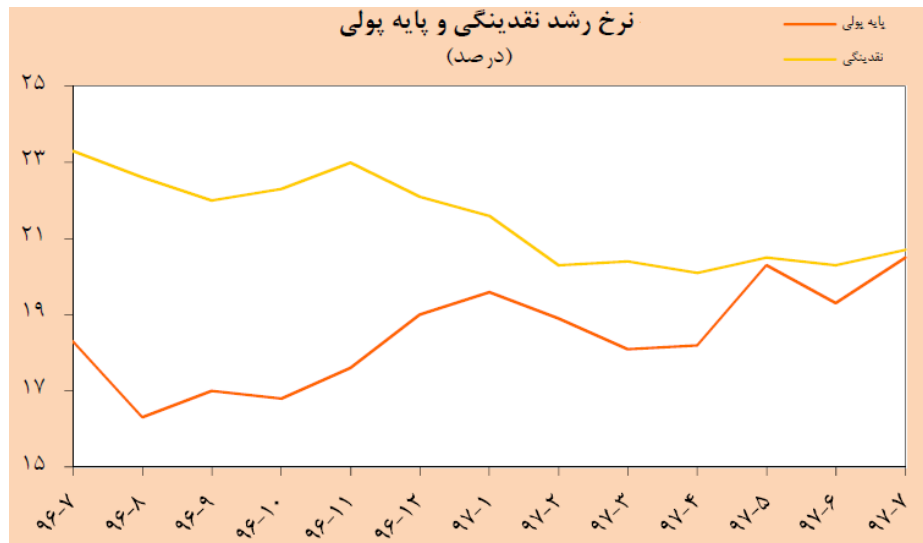

سپرده‌های بانکی تقریباً ۹۷,۳ درصد کل نقدینگی کشور را تشکیل می‌دهد. از این سپرده‌ها، ۸۵ درصد سپرده‌ها قبلاً به فعالیت‌های اقتصادی تولیدی و غیر تولیدی اختصاص داده شده است و ۱۱ درصد آن نیز ذخایر بانکها نزد بانک مرکزی است و تنها ۳,۷ درصد مانده سپرده‌های موجود آزاد است.

علت ایجاد نقدینگی :

یکی از مهمترین دلایل ایجاد نقدینگی رشد پایه پولی است. پایه پولی در یک کشور عبارت است از سپرده‌های بانک‌های تجاری نزد بانک مرکزی، به اضافه وجه نقد در گردش در دست مردم، به اضافه وجه نقدی که به طور فیزیکی در بانک‌ها نگهداری می‌شود. رشد پایه پولی یعنی پولی که بانک مرکزی به دولت و بانک‌ها می‌دهد و به طور کلی هر پولی که از بانک مرکزی خارج می‌شود رشد پایه پولی است. امروزه شش برابر شدن رشد پایه پولی منجر به رشد نقدینگی شده است. نمودار مقایسه یک ساله نرخ رشد نقدینگی و پایه پولی که بانک مرکزی منتشر نموده است در زیر آمده است.

علت افزایش رشد پایه پولی، ارجاع دولت برای تامین هزینه‌ها به منابع نظام بانکی بوده است. بانک مرکزی بخشی از اعتباراتش را برای واگذاری به دولت و مردم در اختیار بانک‌ها گذاشته یا به طور مستقیم خود به دولت داده و دولت برای تامین نیازهایش بیش از حد نیاز و تصور به بانک مرکزی اتکا کرده است.

قبل از سال ۹۲ از عوامل مهم افزایش پایه پولی و نقدینگی می‌توان به بدهی دولت به بانک مرکزی به دلیل اجرای مسکن مهر اشاره نمود. برای مسکن مهر ۴۳ هزار میلیارد تومان پول از بانک مرکزی استقراض شد، کل پایه پولی کشور ۱۰۰ هزار میلیارد تومان بوده که ۴۳ هزار میلیارد از این خلق نقدینگی و پایه پولی به مسکن مهر اختصاص داشت.

از اواخر سال ۹۲ تا پایان سال ۹۶ حدود ۹۰۰ هزار میلیارد تومان نقدینگی جدید به اقتصاد ایران اضافه شده که تقریباً تمامی آن مربوط به نظام بانکی بوده و نه خالص دارایی خارجی بانک مرکزی یا بدهی دولت به بانک مرکزی. این رقم سهم بالای سیستم بانکی در رشد پایه پولی، سپس نقدینگی و تورم را نشان می‌دهد.

یکی از عوامل بسیار مهم در رشد نقدینگی تسهیلاتی است که بانک‌ها به مشتریان می‌دهند. در چنین فرآیندی سودی توسط مشتریان به دست نمی‌آید که به بانک‌ها بپردازند اما بانک‌ها سودها را به سرعت شناسایی کرده و در اختیار سپرده‌گذاران قرار می‌دهند. اقتصادی که در شرایط رکود است، سودآوری ندارد و مجموعه فعالیت‌های اقتصادی اش نمی‌تواند سودآوری داشته باشد.

نرخ سود بانکی سپرده و تسهیلات در ایران رقم قابل توجهی است. نرخ سود بانکی با توجه به میزان تورم تعیین می شود. در چند سال گذشته میزان تورم پایین آمد اما نرخ سود همچنان بالا باقی ماند و این شکاف سبب شد که تعادل به هم بخورد. نرخ بالای سود بانکی سبب شد تا ۸۳ درصد سپرده‌های مردم در بانک‌ها فریز شود که در نتیجه سرعت گردش پول پایین آمده و رکود ایجاد شد. عامل اصلی رکود عدم گردش اقتصاد است که در کوتاه مدت اثر ضد تورمی دارد اما با گذشت زمان مانند فنر آزاد شده و نرخ تورم جهش پیدا می کند.

در کنار هزینه‌کردن‌های بی پروای دولت اتفاقات مربوط به موسسات مالی و اعتباری نیز در روند رشد پایه پولی و نقدینگی کشور تاثیر قابل توجهی داشته است. دولت به سپرده‌گذاران موسسات مالی ۳۰ هزار میلیارد تومان پرداخت نمود که موجب افزایش پایه پولی شد.

همچنین دولت هزینه‌هایی از طریق ایجاد پول انجام داد مانند استقراض ۱۷ هزار میلیارد تومانی دولت از بانک مرکزی و پرداخت تسهیلات تکلیفی در قالب‌های مختلف از جمله وام ازدواج توسط سیستم بانکی که خود از عوامل رشد نقدینگی بود.

هرکدام از این عوامل به نوبه خود به رشد نقدینگی دامن زده‌اند و این‌ها تنها بخشی از عوامل تشدید رشد نقدینگی هستند.

تورم، مهمترین پیامد افزایش نقدینگی :

روند خلق پول و خلق نقدینگی در دولت‌های مختلف همواره به دلیل عدم هماهنگی هزینه‌ها و درآمدها، به طرز سریعی در حال افزایش بوده است. در سال‌های اخیر به دلیل کسری بودجه، دولت‌ها خلق پول توسط بانک مرکزی که راهی آسان اما پرضرری بوده انتخاب کرده‌اند و نتیجه آن افزایش بی حد و حصر نقدینگی در اقتصاد بوده است. هر واحد خلق پول توسط بانک مرکزی به واسط ضریبی به نام ضریب فزاینده، پنج تا شش برابر می شود و حجم نقدینگی موجود در اقتصاد را به سرعت بالا می برد. تنها یکی از آثار این فرآیند بروز تورم در اقتصاد است.

یکی از مشکلات اصلی اقتصاد ایران طی چند دهه اخیر، پدیده تورم بوده و صرف نظر از آثار و پیامدهای آن، یکی از مهمترین مباحث تورم، بحث عوامل ایجاد کننده آن است. نظریه مقداری پول، همبستگی بلندمدت قوی را میان رشد نقدینگی و تورم پیش بینی می کند؛ به این معنا که رشد پیوسته و زیاد حجم پول در اقتصاد موجب ایجاد تورم بالا می شود. بر این اساس نیز کنترل حجم پول به عنوان یکی از ابزارهای اصلی سیاست‌های پولی بانک مرکزی به منظور مهار تورم شناخته می شود.

در اقتصاد ایران، نقدینگی حالت لجام گسیخته پیدا کرده و این مسئله خود را تا حد زیادی در تورم های بالا انعکاس می دهد. رشد نقدینگی همچنین باعث گسترش مانده های سوداگرانه پولی و بخش نامولد شده است.

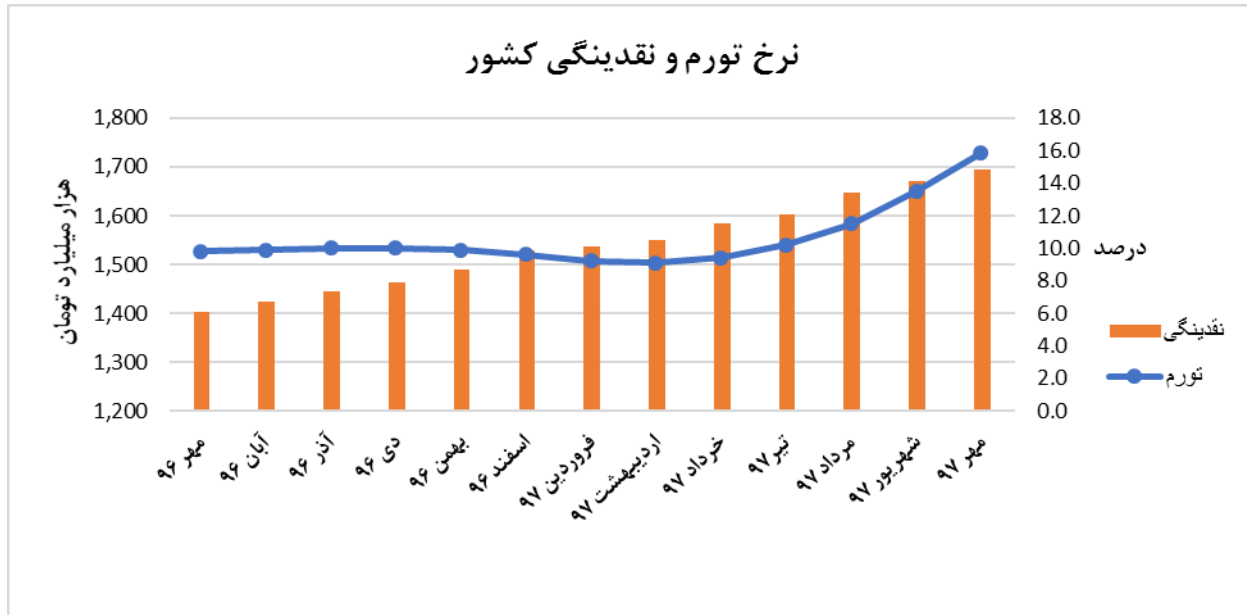
نگاهی به وضعیت تورمی نشان می دهد رشد نقدینگی هر چند می تواند باعث تورم شود ولی این رابطه یک به یک و متناسب نیست. یعنی ممکن است نرخ رشد دو متغیر متفاوت باشد که این به دلیل اجزای رشد نقدینگی (پایه پولی و ضریب فزاینده) بوده است؛ به طوری که هر گاه عامل رشد نقدینگی پایه پولی بوده رشد نقدینگی تأثیر بسزایی بر تورم داشته و هر گاه رشد نقدینگی در اثر رشد ضریب فزاینده بوده تأثیر چندانی بر تورم نداشته است.

جدول زیر میزان نقدینگی ماهانه از مهرماه ۹۶ تا مهرماه ۹۷ را نشان می‌دهد.

سال ۱۳۹۷						سال ۱۳۹۶						نقدینگی (هزار میلیارد تومان)
مهر	شهریور	مرداد	تیر	خرداد	اردیبهشت	فروردین	اسفند	بهمن	دی	آذر	آبان	
۱,۶۹۴	۱,۶۷۲	۱,۶۴۶	۱,۶۰۲	۱,۵۸۳	۱,۵۵۱	۱,۵۳۷	۱,۵۳۰	۱,۴۹۰	۱,۴۶۳	۱,۴۴۵	۱,۴۲۴	۱,۴۰۳

نمودار میزان نقدینگی و تورم در یک سال اخیر بصورت زیر است. همانطور که مشخص است با افزایش نقدینگی، تورم نیز افزایش یافته است.

راه‌های مناسب برای مقابله با نقدینگی، رکود و تورم :

- ✓ واگذاری پروژه‌های سودآور نیمه تمام عمرانی به مردم: در ابتدا دولت باید سیاست های پولی مناسبی را برای مدیریت نقدینگی بسیار بالایی که در کشور وجود دارد تدوین کند. یکی از بهترین راه‌ها واگذاری پروژه‌های سودآور نیمه تمام عمرانی به مردم است. بطوریکه دولت بتواند بخشی از نقدینگی موجود را جذب کند. این راهکار کشور را از رشد اقتصادی، اشتغال، تولید و جذب نقدینگی بطور بهینه بهره‌مند می‌کند.
- ✓ رفع بی انضباطی های مالی و کاهش مخارج دولت: بودجه دولت از یکصد هزار میلیارد تومان طی چهار سال به چهارصد هزار میلیارد تومان رسیده است. البته بودجه مجلس نیز باید از منظر مخارج کاهش پیدا کند. دولت باید بداند که تورم موجود ناشی از سیاست های پولی کشور است نه از افزایش نرخ ارز، چراکه اگر نقدینگی در کشور با جذب درست انجام بگیرد دیگر تقاضای اضافی برای ارز وجود نخواهد داشت. رفع این شکاف بدون مدیریت نقدینگی امکان پذیر نیست.
- ✓ هدایت نقدینگی به سمت تولید: در شرایط فعلی دو موضوع رکود و تورم از همدیگر جدا نیستند. اگر انضباط مالی در تولید و شفافیت عملکرد وجود داشته باشد و بخشی از نقدینگی کشور به سمت تولید تشویق و ترغیب شود، رکود موجود مرتفع خواهد شد. البته تولید در کشور با موانع متعددی مواجه است. از ضعف های قانونی و نظارتی که باید توسط مجلس شورای اسلامی مرتفع شوند تا موانع بانکی و اجرائی که بایستی توسط دولت هموار شوند.

- ✓ شناسایی و حذف قوانین دست و پاگیر و موانع بر سر تولید: این اقدامات باید توسط تیم‌های مختلفی از وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت اقتصاد و بانک مرکزی انجام شود و قوانینی در جهت حمایت از تولید در صنایع مختلف وضع گردد. به عنوان مثال تولیدکننده در صورت اشتغالزایی باید از پرداخت هزینه‌هایی مثل مالیات، آب، برق و گاز معاف شود. از واردکنندگان و خریداران عمده سکه هیچ مالیاتی اخذ نمی‌شود بنابراین وقتی یک تولیدکننده قوانین را متناسب با حمایت از تولید نمی‌بیند ترجیح می‌دهد که پول خود را وارد بازاری کند که در آنجا سود بیشتری به دست می‌آورد.
- ✓ حذف اقتصاد دستوری: آشفتگی امروز بازار اقتصادی تولید را نیز با مشکل مواجه کرده چرا که رکود حاکم بر بازار، بخش تولید را نیز متاثر کرده است. کشور در حال حاضر دچار رکود تورمی بوده و دستورات اقتصادی دولت یا به تعبیری اقتصاد دستوری و فرافکنی جوابگو نیست.
- ✓ رشد نقدینگی همزمان و متناسب با رشد تولید ناخالص: ارزش پول ملی تابعی از نسبت افزایش نقدینگی در کل اقتصاد و رشد تولید ناخالص کشور است. اگر در کشوری رشد نقدینگی و رشد تولید ناخالص هماهنگ و تقریباً مساوی رشد کند ارزش پول ملی حفظ می‌شود. معمولاً برخی کشورها برای افزایش سرعت حرکت اقتصادی اجازه می‌دهند نقدینگی درصد محدودی از رشد اقتصادی سریعتر رشد کند. اگر رشد نقدینگی دو الی سه درصد بیشتر از رشد اقتصادی باشد تورم یکی دو درصدی ایجاد می‌شود که می‌تواند اقتصاد کشور را رونق بخشد. با یک سیاست اشتباه طی ۱۲ سال گذشته نقدینگی کشور بسیار بیشتر از تولید ناخالص گردید. نقدینگی در سال ۸۶، ۱۴۰ هزار میلیارد تومان بوده که امروز به ۱،۷۰۰ هزار میلیارد تومان یعنی ۱۲ برابر رسیده است. در این مدت به طور متوسط تولید ناخالص کشور دو یا سه درصد بوده است. طی سال‌های اخیر تولید ناخالص حدود ۵۰ درصد رشد داشته در حالی که میزان نقدینگی ۱۰ برابر شده است. در نتیجه نقدینگی حدوداً ۷ برابر بیشتر از تولید ناخالص شده که به همین میزان ارزش پول ملی کاهش پیدا کرده است و تورم به شدت بالا رفت.
- ✓ هدایت نقدینگی به منظور افزایش قدرت خرید کالا و خدمات: دولت فعلی نقدینگی را با ۶۰۰ هزار میلیارد تومان تحویل گرفت اما در حال حاضر با ۱،۷۰۰ هزار میلیارد تومان نقدینگی شاهد بیش از دو و نیم برابر شدن آن هستیم. افزایش نقدینگی قدرت خرید ایجاد می‌کند که اگر این قدرت خرید، تبدیل به قدرت خرید کالا و خدمات نشود تورم ایجاد می‌شود. دولت علی‌رغم ایجاد نقدینگی با ابزارهای مختلف از خرید خدمات و کالا ممانعت به عمل آورد که نتیجه چنین عملی سرکوب تورم در بازه یک یا دو ساله شد اما بعد از این مدت تورم به طور ناگهانی جهش پیدا کرد و وضعیتی که هم اکنون شاهدش هستیم به وجود آمد.

سکه و سود هم به داد نقدینگی نرسید :

سپرده بانکی مردم حدود ۱،۶۰۰ هزار میلیارد تومان است. سپرده‌گذاران به دنبال تبدیل سپرده خود به دارایی‌های دیگر و حفظ ارزش سرمایه هستند. سکه و دلار ظرفیت این حجم پول را ندارد و اثر تخریبی آن بر اقتصاد بالاست، ضمن آنکه فروشنده دلار و سکه اگر دولت نباشد، پول همچنان دست به دست می‌چرخد و دنبال راهی برای حفظ ارزش خواهد بود و از چرخه نقدینگی خارج نمی‌شود.

با وجود سیاست‌هایی که بانک مرکزی در پایان سال گذشته برای جذب نقدینگی از بازار به اجرا درآورد، باز هم میزان افزایش حجم آن در مقایسه با ماه‌های قبل قابل توجه است.

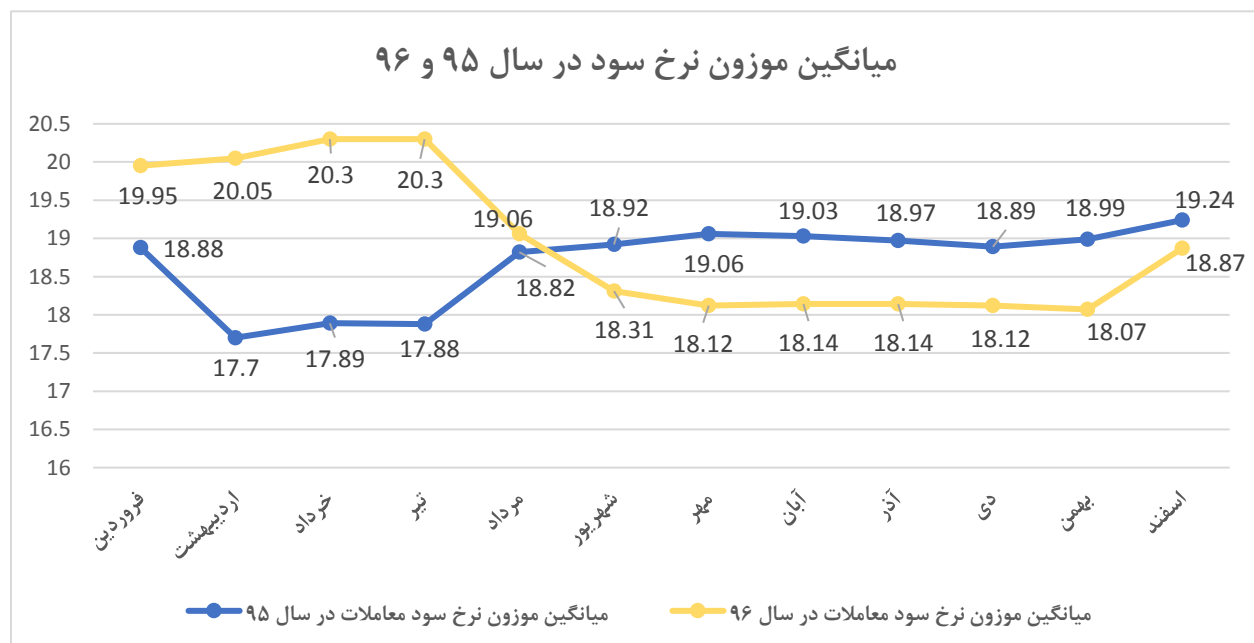

حجم نقدینگی در پایان سال گذشته به ۱،۵۳۰ هزار میلیارد تومان افزایش یافت. این رقم در مقایسه با فروردین همان سال که ۱،۲۶۴ هزار میلیارد تومان ثبت شده بود بیش از ۲۸۰ هزار میلیارد تومان افزایش را نشان می‌دهد. روند رو به رشد نقدینگی طی سال‌های گذشته برای سال ۱۳۹۶ نیز تکرار شد و البته سرگردانی آن در برخی ماه‌ها موجب حرکت به سمت بازارهای غیرمولد از جمله ارز و سکه شد. حجم نقدینگی در مهر ماه امسال به ۱،۶۹۴ هزار میلیارد تومان رسید که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۰،۷ درصد رشد داشته است.

از نیمه دوم سال گذشته بازار ارز و سکه دچار نوسان قابل توجهی شد. افزایش مبادلات و همچنین ایجاد نوسان و هیجان در این بازارها که به دلیل افزایش تقاضا در آن شکل گرفت از جمله مسائلی بود که کارشناسان تاکید داشتند دلایل عمده آن رشد بی‌رویه نقدینگی و در نهایت کاهش نرخ سود بانکی بوده است. کاهش نرخ سود بانکی در شهریورماه سال گذشته به دستور بانک مرکزی به اجرا درآمد که خود عاملی شد برای این که مردم با توجه به نوسانی که در بازار ارز وجود داشت بخواهند برای سودآوری بیشتر به سمت این بازار حرکت کنند.

نمودار زیر مقایسه میانگین نرخ سود پرداختی به سپرده‌ها در سال ۹۵ و ۹۶ را نشان می‌دهد.

در نهایت بانک مرکزی تصمیم گرفت برای جذب نقدینگی و اعمال کنترل بر بازار ارز دو سیاست را در دستور کار قرار دهد. از سویی پیش فروش سکه را در بهمن‌ماه شروع کرد تا با ایجاد شرایط جذاب و خرید از سوی مردم بخشی از نقدینگی را به سمت بانک مرکزی بکشاند و از سوی دیگر اقدامی انجام داد که چندان قابل پیش بینی نبود و طی آن، دو هفته فروش اوراق گواهی سپرده را با سود ۲۰ درصد (پنج درصد بالاتر از سود بانکی) در بانک‌ها عملیاتی کرد.

بانک مرکزی اعلام کرد که حدود ۱۰ هزار میلیارد تومان سکه پیش فروش کرده است اما به هر حال بخش قابل توجهی از این پیش فروش در فروردین ماه ثبت شد که سکه‌های با سررسیدهای مختلف در ویتترین فروش قرار گرفت.

گرچه تصورات بر این بود که با افزایش پنج درصدی سود بانکی، جذب سپرده بالاتر رفته و بازار ارز تا حدی از نوسان بیفتد، اما با وجود اینکه ۲۴۰ هزار میلیارد تومان اوراق گواهی سپرده با سود ۲۰ درصد فروش رفت، این مبلغ عمدتاً به سپرده‌های قبلی مردم در بانک‌ها اضافه شد که حالا نرخ سودشان ۲۰ درصد شده بود. این شرایط موجب افزایش هزینه پول در بانک‌ها شد؛ به گونه‌ای که این افزایش ۵ درصدی نرخ سود بانکی برای این ۲۴۰ هزار میلیارد تومان اوراق فروش رفته بیش از ۱۲ هزار میلیارد تومان اختلاف ایجاد کرد که در نهایت به ضرر بانک‌ها تمام شد؛ چرا که در سوی مقابل، نرخ سود تسهیلات که تامین‌کننده هزینه بانک‌ها است ۱۸ درصد باقی ماند که دو درصد پایین‌تر از سود سپرده بود. آمارهای بانک مرکزی مویده آن بود که با طرح‌های اجرایی شده نیز نقدینگی چندان جذب نشد.

نتیجه گیری :

همانطور که در این گزارش عنوان گردید نقدینگی لحظه به لحظه افزایش می‌یابد که سامان اقتصاد را به هم ریخته است. نقدینگی رو به رشد امروز اقتصاد کشور در دست افرادی است که در تولید نقشی ندارند، به همین دلیل این پول‌ها به سمت بازارهای مختلفی از جمله سکه، دلار، خودرو و سفته بازی رفته و بی‌ثباتی را رقم زده است. نقدینگی در صورتی که به سمت تولید هدایت گردد نه تنها آسیب رسان نخواهد بود، بلکه می‌تواند باعث رونق اقتصاد شده و رشد اقتصادی به همراه آورد.

از پیامدهای اصلی افزایش نقدینگی، افزایش تورم می‌باشد. جهت کنترل و کاهش نقدینگی و هدایت آن به بخش تولید راهکارهای بسیار متنوع و زیادی وجود دارند اما بطور کلی می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- نگرانی و عدم اطمینان از وضع آینده اقتصاد کشور، باعث هجوم به بازارهای مختلف می‌گردد. مسئولین کشور باید با اقدامات درست و موثر از میزان نابسامانی موجود کاسته و آرامش را به فضای جامعه بازگردانند.
- قوانین دست و پاگیر و موانع بر سر تولید باید شناسایی و زدوده شود. این اقدامات باید توسط تیم‌های مختلفی از وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت اقتصاد و بانک مرکزی انجام شود و قوانینی در جهت حمایت از تولید در صنایع مختلف وضع گردد.
- پروژه‌های نیمه تمام عمرانی سودآور به مردم واگذار شود تا هم پروژه‌ها به اتمام برسد و هم شغل ایجاد شده و از طرفی نقدینگی بازار به سمت این پروژه‌ها سرازیر شود.
- بدهی‌های دولت به سیستم بانکی و پیمانکاران از طریق انتشار اوراق مشارکت و اسناد خزانه پرداخت گردد. این اقدام علاوه بر عمیق نمودن بازار اوراق، می‌تواند عملیات بازار باز توسط بانک مرکزی را اجرایی کند.
- ماهیت سازمان‌های نظارت کننده باید به صورت اساسی بازنگری شوند و با متخلفان برخورد شود و شفاف‌سازی صورت گیرد.
- اگر بودجه دولت انقباضی شود، شدت رکود را افزایش خواهد داد. دولت به جای سیاست انقباضی باید سرمایه‌گذاری بنیادی کند. به عبارت دیگر باید اولویت و تقدم‌ها را تغییر دهد. دولت سالانه صدها هزار میلیارد تومان هزینه نگهداری شرکت‌های دولتی و نیمه دولتی می‌کند. با واگذاری شرکت‌های دولتی به کارکنان آنها و کاهش هزینه‌ها از این محل، می‌تواند سرمایه اولیه برای کارآفرینان بخش تولید فراهم نماید.
- بی‌انضباطی‌های مالی رفیع و مخارج جاری و غیرضروری دولت کاهش یابد.

- باید نرخ رشد نقدینگی را کاهش داده و به نرخ رشد حقیقی تولید ناخالص ملی به اضافه سه یا چهار درصد در سال نزدیک نمود.
  - هر ماه حدود ۳۸۰۰ میلیارد تومان یارانه نقدی به حساب سرپرستان خانوار واریز می‌شود و این در شرایطی است که سالانه ۹۰۰ هزار میلیارد تومان یارانه مخفی پرداخت می‌شود که بیش از بودجه کشور است. با حذف یارانه نقدی اشخاص غیر مشمول، نقدینگی کمتری به جامعه تزریق می‌شود و با توجه به کاهش درآمدهای دولت، از این طریق می‌توان یارانه را هدفمندتر به دست طبقات پایین‌تر رساند.
  - نرخ سود سپرده‌های بانکی مدت‌دار کاهش یابد.
  - سرمایه‌گذاری در پروژه‌های عمرانی و ساخت و ساز افزایش یابد.
- می‌توان امیدوار بود که با انجام صحیح راه‌حل‌های عنوان شده نقدینگی کنترل و به بخش تولید هدایت گردد.

منابع :

<https://www.cbi.ir>

<https://donya-e-eqtasad.com>

<http://www.tejaratefarda.com>

<https://www.isna.ir>

<https://www.khabaronline.ir>